

NYOLCADIK KIHÍVÁS: TAVASZ A VÉRTESBEN

A Tavasz nagyot nyújtózva, széles mosollyal ébredt téli álmából. Újra ott dobog az élet a meg-meg rebbenő apró tavaszi virágokon keresztül, egészen a hatalmas famatuzsálemekig. Új élet sarjad a rügycsalogató fényben. Egy tavaszcsókolta márciusi reggelen találkozom Csákváron a helyi erdőszel, a Szabadsági téri buszállomáson. A jókedélyű, mosolygós idegenvezetőmmel gyorsan megtaláljuk a közös hangot és kiérve a városból egyből beindul a kérdésáradatom.

- **Most, hogy búcsút intettük a városnak egyből egy erdős részhez értünk. Többféle erdővel találkoztam már, de ez valahogy mégis más. Jól gondolom?**

Erdész: - Igen, jó volt a megérezésed. Ez a park a csákvári Esterházy kastély angolparkja, jelenleg arborétum besorolású. Szinte észrevétlenül csatlakozik a Vértes összefüggő erdőterületéhez. Magyarországon a XVIII. század végétől jöttek divatba az első angolparkok. A francia kertek szigorú térbeli rendje helyett a fákat és bokrokat nem szabályosan, hanem csoportokban ültették úgy, hogy minden oldalról, lehetőleg minden évszakban szép látványt nyújtsanak. Közöttük pihenésre, piknikezésre csábító, pázsittal borított tisztásokat alakítottak ki. A csákvári kastélyparkot az építkezéssel párhuzamosan részletes és szakszerű tervek alapján hozták létre. Az Esterházyak az angolpark félreeső pontjain kis kerti lakokat, pihenőházakat, emlékműveket építettek, amelyeket a családtagok ajándékoztak egymásnak név- és születésnapokon, jeles évfordulókon.

- **Ezek aztán a pazar ajándékok! Éppen egy kápolna mellett haladunk el, ha jól látom. Mit lehet tudni erről az építményről?**

Erdész: - A vadászkápolna is a park sajátos hangulatú építményeihez tartozik. Az eredeti épület 1797-ben „török építményként” létesült, majd átalakítás után Szent Eustachius, a vadászok védőszentje tiszteletére kápolnává szentelték. Szent Hubertus ünnepén, november 4-én a gróf nagyszabású ünnepségeket szervezett itt. A misét követően a kápolna melletti tisztáson lövészversenyt és mulatságot tartottak, és az Esterházy gróf ekkor jutalmazta meg legjobb vadászait, erdőőreit és itt hirdette ki az erdészeti és vadászati szakszemélyzet részére az előreléptetéseket. Jelenleg a kápolna Assisi Szent Ferenc, a természet védőszentje nevét viseli.

- **Elképesztő! Jé, itt egy újabb építmény. Ennek mi a neve, és milyen funkciót látott el annak idején?**

Erdész: - Ez az Agancsház, ami eredetileg egy kerti építmény volt, az „*egyiptomi ház a piramissal*” állt itt. A térképek Anna falvi őrházként is említik. A felvilágosodás rousseau-i gondolata, a „*Vissza a Természethez*” elv alapján létesült. A gróf Anna nevű lányának egy kis mintagazdaságot hozott itt létre baromfiudvarral, kis házzal, a vidéki életforma bemutatására. Később vadászházként funkcionált, az elnevezés innen származik. Sajnos jelenleg romos állapotú, megmentéséhez komoly felújítási munkákra lenne szükség.

- **A táv nagyját már megtettük és végre felétünk erre a csodálatos, sziklás hegytetőre. Mit szólnál hozzá, ha szusszannánk egy kicsit és pihenés közben készítenék pár fotót erről a lélegzetelállító panorámáról.**

Erdész: - Nem bánom, én is szívesen megpihennék.

- **Segíts kérlek, mit látunk, ha innen jól körbe nézünk?**

Erdész: - Az elénk táruló panoráma a középhegység és az alföld találkozásának egyik tájképileg legmegkapóbb, legszebb példája hazánkban. A Vértest bemutató nagyszerű monográfia nem véletlenül viseli az „*Egy cseppnyi Magyarország*” találó címet. Mintha minden magyar táj adott volna magából egy részt, hogy ebben a kis országban egy helyen jelen legyen minden érték és természeti szépség, ami hazánkat jellemzi. A Vértes hegység elragadó formagazdagsága, gazdag flórája és faunája örök emlékekkel ajándékozza meg azokat, akik nyitott szemmel járnak itt és szívüket kitárgják a Természet páratlan szépségei előtt.

- **Mintha mozgást láttam volna az előbb. Oda nézz!!! Muflonok!!!**

Erdész: - Azok bizony! A Déli-Vértesbe az 1970-es években telepítették be a muflont, a hajdani Nimród Vadásztársaság pontosan ezen a területrészen engedte ki az első egyedeket. Itt a Háromszarvas-útból nyíló egyik mellékvölgyben speciális muflonetetőt is létesítettek számukra. A Vértes ökológiai viszonyai kedvezőek a muflon számára és a neki megfelelő élőhelyen a faj hamar elszaporodott. A muflon elsősorban a déli kitettségű, meleg, meredek oldalakat kedveli, ahol a dolomitkopárokon eróziót idézhet elő és a védett növényritkaságokat is lerághatja, ezáltal érzékeny természetvédelmi károkat okozhat. Ezért nagyon fontos, hogy a muflonállomány létszámát az élőhely eltartóképességét figyelembe véve szabályozzuk.

- **Milyen érdekes! Némelyiknek egyszínű a bundája, de van amelyiknek fehér folt van az oldalán. Miért van ez?**

Erdész: - Ezt foltot nyeregfoltnak nevezik és a kosokra jellemző csak. A kosok kisebb részének nincs nyeregfolta, hanem szőrzetük egyszínű, sötét. Az oldalukon fehér nyeregfolttal viselő muflonosok csigája impozáns trófeát jelent a vadász számára.

- **Sétánk közben már több helyen is feltűnt, hogy egyes fáknek körülbelül 1-2 méteres magasság között sérült a kérge. Ez valami betegség vagy mi lehet az oka?**

Erdész: - Nem, ez nem betegség. Mi erdészek ezt a jelenséget hántáskárnak nevezzük és ezt a kárformát javarészt a szarvasok okozzák. Az alsó metszőfogakat vésőként használva felsebzik a fák kérget, ezzel fertőzési kaput nyithatnak a kórokozók számára. Magas hótakaró, aszályos időjárás, nagy vadlétszám esetén fokozottabban jelentkeznek. A kéreghántással romlik a fa műszaki felhasználhatósága és növedékveszteség is jelentkezhet. Hántásra legérzékenyebbek a vékonykergű fajok, a kőris, juhar, bükk és a gyertyán, valamint a hársak, de fiatal korban a legtöbb faj érintett lehet. A jelenség oka nem teljesen tisztázott. Mivel elsősorban tél végén, kora tavasszal jelentkeznek, ezért a vad részéről ásványianyag hiányt sejtenek mögötte. Az újabb kutatások szerint a hántást rossz szokásként a szarvasok egymástól is eltanulják. Továbbá a zavart, stresszhatásnak kitett vad nem tud nyugodtan kérődzni és jóval többet hánt, mint egyébként, mert az emésztéshez szükséges rost felvételét csak így tudja biztosítani.

- **Elnézve a hántás miatt sérült fák mennyiségét, bőven lehet ezen a területen szarvas. Az utunkat keresztező szarvasváltók is erre engednek következtetni. Az itt élő szarvasok mindig ugyanazt a váltót használják?**

Erdész: - Jól láttad, a szarvasok rendszeresen használt útvonalain váltók alakulnak ki. A Déli-Vértesben évszázados váltók jöttek létre. A vezértehén vezetésével vonuló szarvascsapat nyugodt körülmények között jól tartja a váltóját. A vad este kivált a Vértes zárt erdőtömbjéből a hegylábi mezőgazdasági területekre, ahol a vízellátottság is lényegesen kedvezőbb a száraz erdei élőhelyhez képest. Itt a jobb táplálkozási viszonyok mellett több ivóvizet talál és a dagonyázás feltételei is megfelelőbbek. Reggel pedig visszavált a nagyobb nyugalmat és védelmet nyújtó erdőbe. A váltók egy része a fakitermelések és erdővédelmi kerítések létesítése miatt megszűnhet, módosulhat és új útvonalak jöhetnek létre.

- El sem hiszem, hogy már vissza is értünk a városba. Csodás volt ez a túra. Nagyon szépen köszönöm a társaságodat, és azt a sok érdekességet, amit elmeséltél nekem.

Erdész: - Rég túráztam már ekkorát, de nekem is nagyon jól esett. Lehet holnap érezni is fogom, de egy percig sem bánom. Szép kör volt, és jó társaságban hamar telnek a kilométerek.

- Engem annyira megfogott a sziklás részen elénk táruló kilátás, hogy arra gondoltam, erre fűzném fel a kihívásunkat. A teljesítőktől egy panoráma képet fogok kérni, amit az erdeifutas@oe.hu-ra tudnak majd elküldeni.

Erdész: - Nagyon jó ötlet! Érdekes lesz végig nézni, hogy kinek, min akad meg a szeme a szikla tetejéről.

- Igen-igen, variációk egy témára! Még egyszer nagyon szépen köszönöm a sok-sok segítséget és az új tudásanyagot, amit a beszélgetésünk során kaptam tőled.

A kihívás végén keresni foglak, hogy együtt nézzük végig az erdeifutas@oe.hu -ra beküldött panoráma képeket.

Jó szerencsét!

Erdész: - Részemről a szerencse! Nagyon várom, hogy végig nézhessem a beküldött képeket. Jó szerencsét!